

Tsrevisjon AS
Karmsundsgata 4
4250 KOPERVIK

VÅR REFERANSE
20/10093

DERES REFERANSE

DATO
04.10.2021

Tilsynsrapport

1 Innledning

Revisjonsselskapet ble høsten 2020 innrapportert til Finanstilsynet. Grunnlaget for innrapporteringen var at revisjonsselskapet i perioden 2018 til 2019 påtok seg revisjonsoppdrag hvor tidligere revisor hadde fratrudd etter å ha rapportert om lovbrudd i sin revisjonsberetning, samt påtok seg revisjonen av selskap hvor det fremgikk av noteinformasjon i tidligere årsregnskap at selskapet hadde brutt relevante lover og regler over en lengre periode.

På bakgrunn av innrapporteringen anmodet Finanstilsynet revisjonsselskapet i brev datert 17. november 2020 om å redegjøre for utvalgte deler av revisjonen på tre revisjonsklienter. Basert på redegjørelsen utarbeidet Finanstilsynet en foreløpig tilsynsrapport. Tilsvar fra revisjonsselskapet og oppdragsansvarlig revisor er datert 29. juni 2021.

2 Kontroll av revisjonsoppdrag

Finanstilsynet har kontrollert utvalgte deler av revisjonsutførelsen for følgende tre revisjonsoppdrag:

- a. Selskap A, revisjon av årsregnskap 2019.
Selskapet driver med produksjon og salg av landbruksprodukter, utleie og forvaltning av fast eiendom, samt deltakelse i andre selskap med lignende virksomhet.
- b. Selskap B, revisjon av årsregnskap 2018.
Selskapet driver med formidling og utleie av sjøfolk, fiskere og annet maritimt personell.
- c. Selskap C, revisjon av årsregnskap 2018.
Selskapet driver med utleie av eiendom samt salg av lagerhåndteringstjenester.

Finanstilsynet henviser i dette brevet til bestemmelser i gammel revisorlov som gjaldt for revisjonen av de kontrollerte oppdragene.

3 Gjennomgående mangler ved oppdragsutførelsen

I det følgende oppsummerer Finanstilsynet de gjennomgående manglene og svakhetene som er identifisert under tilsynet.

3.1.1 Aksept og videreføring av revisjonsoppdrag

Reglene for revisors plikter ved aksept og videreføring av revisjonsoppdrag følger av revisorloven §§ 7-2 og 5-2 annet ledd, jf. ISA 210, ISA 220 punkt 12 og ISA 300 punkt 6. Det vises også til

ISQC 1 punkt 26. Det følger av forarbeidene til revisorloven at revisor normalt ikke bør påta seg oppdrag før foretaket har iverksatt nødvendige tiltak for å korrigere forhold som lå til grunn for tidligere revisors fratreden. At foretaket iverksetter nødvendige tiltak, må følges opp av påtroppende revisor.

Et av formålene med bestemmelsene er å hindre at revisjonspliktig virksomhet som ikke drives i samsvar med gjeldende regelverk, kan videreføres. At slik virksomhet må opphøre fordi de ikke får valgt revisor uten at de kritikkverdige forholdene rettes, er et sentralt element i revisjonsinstituttet.

For alle de tre oppdragene (selskap A, selskap B og selskap C) avdekket Finanstilsynet mangelfulle aksept- og videreføringsvurderinger. Finanstilsynet mener at det foreligger grove brudd på revisorloven § 5-2 andre ledd, jf. ISA 220 punkt 12 og ISA 230 punkt 8.

3.1.2 Kontroll av inngående balanse

Revisjon av inngående balanse innebar i stor grad kun kontroll av at utgående saldo for fjoråret stemte med inngående saldo for inneværende periode. For selskap A og C har revisor ikke gjort seg opp en formening om vesentlige bokførte beløp i inngående balanse og om det forelå forhold som kan være av betydning for inneværende periode. Særlig kritisk er dette i tilfeller hvor tidligere revisor har fratrudd, hvilket var gjeldende for selskap C. Om nødvendig, må det innhentes revisjonsbevis, jf. ISA 510 punkt 6.

Finanstilsynet mener at revisor ikke har gjennomført nødvendige handlinger for å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for inngående balanse ved nye oppdrag. Forholdet er brudd på revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 510 punkt 5-13. Selv om ikke alle bruddene skulle være grove, utgjør de til sammen et grovt brudd på revisorloven.

3.1.3 Planlegging av oppdrag

Som en del av planleggingen skal revisor ha som mål å identifisere og vurdere risikoene for vesentlig feilinformasjon i regnskapet som skyldes misligheter, jf. ISA 240 punkt 17. I alle de tre kontrollerte oppdragene har revisor konkludert med at mislighetsrisikoen knyttet til inntekter er medium, det vil si at det ikke er lagt til grunn særskilt risiko på dette området.

Ved identifisering og vurdering av risikoene for vesentlig feilinformasjon som skyldes misligheter, skal revisor ta utgangspunkt i antakelsen om at det foreligger særskilt risiko for misligheter ved inntektsføring og vurdere hvilke typer inntekter, inntektstransaksjoner eller påstander som kan føre til slike risikoer, jf. ISA 240 punkt 26. Vesentlig feilinformasjon som skyldes uredelig regnskapsrapportering knyttet til inntektsføring er ofte et resultat av at inntekter er overvurdert eller undervurdert, jf. ISA 240 punkt A29.

I den grad revisor konkluderer med at antakelsen ikke er en relevant omstendighet for oppdraget og derfor ikke har identifisert inntektsføring som en særskilt risiko for vesentlig feilinformasjon som skyldes misligheter, skal revisor inkludere begrunnelsene for denne konklusjonen i revisjonsdokumentasjonen, jf. ISA 240 punkt 48. Revisor mener, basert på foreliggende revisjonsdokumentasjon, at risikoene for vesentlig feilinformasjon i regnskapet som skyldes misligheter er medium for alle de tre revisjonsklientene.

Finanstilsynet mener at revisor i disse tilfellene skulle behandlet mislighetsrisikoen knyttet til inntekter som særskilt risiko. Det vises til nærmere redegjørelse i brev til oppdragsansvarlig revisor.

Finanstilsynet mener at dette utgjør et brudd på revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 240 punkt 12 og 26.

3.1.4 Revisjon av inntekter

Med utgangspunkt i de vesentlighetsgrensene som er satt for selskap A og B og de revisjonshandlingene som er utført, er det vesentlige deler av selskapenes inntekter som ikke er revidert. Videre er ikke alle aktuelle revisjonspåstander dekket for den delen av inntektene som det er utført revisjonshandlinger på.

Kunde B er nærstående part til selskap C. Revisor har avstemt bokført inntekt mot husleieavtalen. Revisor har ikke dokumentert om det er benyttet armlengdes prising utover å skrive i arbeidspapiret at armlengdes prising er lagt til grunn. Finanstilsynet mener at dette er et brudd på revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 550 punkt 24.

Finanstilsynet mener at en vesentlig del av selskapenes omsetning ikke er revidert, og anser dette som et alvorlig brudd på revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 230 punkt 5a og ISA 500 punkt 6, ved at det samlet sett ikke er utført revisjonshandlinger som gir tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for inntekter.

3.1.5 Fortsatt drift

Basert på den økonomiske situasjon i selskapene A, B og C forelå det ved både inngangen og ved utgangen av det regnskapsåret som ble revidert forhold som kunne skape tvil av betydning om alle de tre selskapenes evne til fortsatt drift. I situasjoner som dette er revisor pålagt å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for å fastslå om det foreligger en vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift ved å gjennomføre ytterligere revisjonshandlinger, herunder en vurdering av motvirkende faktorer, jf. ISA 560 punkt 16.

Finanstilsynet mener at revisors dokumentasjon av fortsatt drift vurderingen er en oppsummering av den informasjonen selskapene har gitt og tatt inn som noteinformasjon. Det er ikke utført revisjonshandlinger mot eventuelt grunnlag for den informasjonen som er gitt, jf. ISA 200 punkt 15.

Finanstilsynet anser dette som et brudd på revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 230 punkt 5a og ISA 500 punkt 6, ved at det ikke er utført revisjonshandlinger som gir tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for vurdering av fortsatt drift.

3.1.6 Ytterligere mangler ved oppdragsutførelsen

I tillegg til manglene beskrevet over, som var gjennomgående i alle oppdragene som ble kontrollert, ble følgende avdekket under tilsynet:

- a. Det ble balanseført en utsatt skattefordel i selskap A på kr 1 765 758 pr 31. desember 2019. Det ble konkludert med at selskapet ville ha tilstrekkelig omsetning og resultat som ville dekke opp underskuddet til fremføring innen rimelig tid, og at utsatt skattefordel på kr 1 765 758 ikke var vesentlig overvurdert.

Det er strenge krav til balanseføring av utsatt skattefordel som skyldes fremførbare underskudd oppstått i nær fortid. Etter Finanstilsynets vurdering, synes revisors dokumentasjon knyttet til balanseføring av utsatt skattefordel å være en ukritisk oppsummering av den informasjonen revisor har mottatt fra selskapet og som selskapet selv har tatt inn som noteinformasjon i

årsregnskapet, uten å følge opp grunnlaget for den informasjonen ledelsen gir med en profesjonell skepsis, jf. ISA 200 punkt 15.

Finanstilsynet anser forholdet som et grovt brudd på revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 230 punkt 5a og ISA 500 punkt 6, ved at det ikke er utført revisjonshandlinger som gir tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for vurdering av den balanseførte utsatte skattefordelen for 2018 og 2019.

- b. Selskap A fravalgte sin tidligere revisor i 2016, og selskapet hadde i perioden frem til 2019 ikke revisor. Det fremgår ikke av revisjonsberetningen for 2019 at årsregnskapet for 2018 ikke ble revidert. Dersom foregående periodes regnskap ikke ble revidert, skulle revisor angitt i et avsnitt om andre forhold i revisjonsberetningen at de tilsvarende tallene ikke var revidert, jf. ISA 710 punkt 14.

Finanstilsynet mener at manglende informasjon i revisjonsberetningen om at foregående periodes regnskap ikke ble revidert er et brudd på revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 710 punkt 14.

- c. Engasjementsbrevet for regnskapsåret 2018 ble signert av revisor og selskap B den 27. november 2019. Revisor mottok svar fra tidligere revisor den 28. november 2019, og skulle da tidligst avgitt sin villighetserklæring på denne datoen.

Finanstilsynet mener at revisor ikke skulle inngått en endelig avtale med selskap B om vilkårene for revisjonsoppdraget før kommunikasjonen med tidligere revisor og oppdragsvurderingen var fullstendig utført, og mener at dette er et brudd på revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 210 punkt 9.

- d. I arbeidspapirene knyttet til selskap B, er det konkludert med at det er usikkerhet om fortsatt drift. Finanstilsynets vurdering er at revisjonsberetningen skulle vært avlagt med negativ konklusjon.

4 Revisjonsselskapets kvalitetskontrollsystem

Finanstilsynet har ikke gjennomgått og vurdert revisjonsselskapets kvalitetskontrollsystem som en del av dette tilsynet. Omfanget av avdekkede svakheter og brudd ved gjennomgangen av revisjonen av selskap A, B og C indikerer imidlertid at det også har vært svakheter i revisjonsselskapets kvalitetskontrollsystem. Revisjonsselskapet skriver selv i sitt tilsvarebrev at det må ta ansvar for at det overvurderte ny oppdragsansvarlig revisor sin evne til å kvalitetssikre at revisjonen ble utført i henhold til kravene i revisjonsstandarder og intern ISQC 1.

Revisjonsselskapet har i sitt tilsvarebrev redegjort for deler av det kvalitetskontrollsystemet som er etablert, og mener at det skulle være klare retningslinjer for de forholdene som Finanstilsynet har påpekt ved tilsynet, men at etterlevelsen ikke har vært tilstrekkelig. Revisjonsselskapet viser videre til at det jobber med overgangen fra ISQC 1 til ISQM 1, og redegjør for tiltak som iverksettes for å forhindre den type feil og svakheter som Finanstilsynet har påpekt.

Ett av elementene i kvalitetskontrollsystemet er at etterlevelsen av retningslinjene og rutinene skal overvåkes, jf. ISQC 1 punkt 16, bokstav f). Punkt 48 krever etablering av en overvåkningsprosess som skal sikre at retningslinjene og rutinene er relevante, tilstrekkelige og at de fungerer effektivt. Overvåkningsprosessen skal omfatte en løpende vurdering og evaluering av kvalitetskontrollsystemet. Blant annet skal overvåkningsprosessen inneholde syklisk inspeksjon av minst ett utført oppdrag, jf. ISQC 1 punkt 48, bokstav a). I en situasjon som den foreliggende, der

revisjonsselskapet utpeker en ny oppdragsansvarlig revisor som ikke har praktisert som revisor på mange år, er det spesielt viktig at det relativt kort tid etter oppstart gjennomføres syklisk inspeksjon slik at feil og mangler kan rettes.

Oppdragsansvarlig revisor skriver i sitt tilsvarebrev at gjeldende rutine for aksept av nye oppdrag da han ble ansatt, var en uformell diskusjon hvor en forespørsel ble diskutert før en avgjørelse ble tatt. Oppdragsansvarlig revisor skriver videre at han ikke påtok seg nye oppdrag uten at dette ble diskutert med øvrige partnere. Selskap A, B og C ble registrert i Foretaksregisteret med valg av ny revisor høsten 2019. Revisjonsselskapet skriver i sitt tilsvarebrev at det først ble klar over at det var valgt som revisor for selskap A, B og C sommeren 2020. En mer formell gjennomføring av disse aksept - konsultasjonene i henhold til kravene i ISQC 1 punkt 34 kunne medført at revisjonsselskapet ikke hadde påtatt seg revisjonen av selskapene og i hvert fall medført klare krav for en eventuell aksept.

5 Oppsummering og konklusjon

Det foreligger en rekke brudd på revisorloven i de oppdragene som var omfattet av Finanstilsynets kontroll. Lovbruddene på oppdragsnivå er beskrevet under punkt 3. Finanstilsynet mener at feilene og manglene er alvorlige. For enkelte av forholdene er pliktbruddene så grove og gjennomgripende at tiltak overfor oppdragsansvarlig revisor er vurdert som nødvendig. Flere av pliktbruddene skyldes at det ikke er utvist tilstrekkelig profesjonell skepsis i gjennomføringen av revisjonen. At revisor utviser en profesjonell skeptisk holdning er sentralt for å forstå og ivareta rollen som allmennhetens tillitsperson.

Det er revisjonsselskapet som er valgt revisor. Revisjonsselskapet har derfor et selvstendig ansvar for at revisjonen skjer i samsvar med revisorloven. Det stilles krav til kvalitetsstyringen i et revisjonsselskap. Finanstilsynet har notert at revisjonsselskapet har påpekt mangelfull etterlevelse av interne retningslinjer fra oppdragsansvarliges side, samtidig som revisjonsselskapet erkjenner for svak oppfølging av en ny oppdragsansvarlig partner.

Revisjonsselskapet fremholder i sitt tilsvarebrev at det tar Finanstilsynets kritikk til etterretning og at det jobbes med å forbedre kvaliteten på selskapets kvalitetskontrollsystem. Finanstilsynet forutsetter at revisjonsselskapet benytter tilsynsrapporten aktivt i sitt arbeide med å forbedre revisjonskvaliteten, herunder etterlevelsen av kvalitetskontrollsystemet, slik at påpekte feil og mangler ikke gjentar seg i kommende revisjoner.

For Finanstilsynet

Anders Grini
senior tilsynsrådgiver

Cato Grønnern
tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.